

Je li informacijska znanost još uvijek društvena znanost?

Miroslav Tuđman
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb, Hrvatska
mtudman@ffzg.hr

Summary

Autor postavlja pitanje odgovornosti i teorijske opravdanosti postuliranja informacijskog društva kako bi se potvrdio alibi da je informacijska znanost društvena znanost. Tradicionalni predmet informacijske znanosti – javno znanje – nije više svijet objektivnih i istinitih informacija. Novi predmet informacijske znanosti postala je digitalna stvarnost, koja funkcionira kao javno znanje ali više nema zadaću prenositi istinite i objektivne informacije; javno znanje ima funkciju društvene kontrole i nadzora. U digitalnoj stvarnosti informacije postaju objekti bez značenja, a istina irelevantna i/ili zastarjela kategorija. Autor propituje epistemološke odrednice obavijesti, znanja, istine u novom digitalnom svijetu. Smatra da na početku 21. stoljeća sudbina informacijske znanosti, kao i ostalih društvenih znanosti, ovisi o ishodu prevrednovanja vrednota na kojima će se graditi budućnost zapadnog svijeta. Sada se informacijska znanost nalazi u procijepu između univerzalnih vrijednosti koje su na odlasku, i ireverzibilnih globalnih vrijednosti koje grade i na kojima se gradi digitalni svijet.

Key words: informacijsko društvo, paradigma informacijske znanosti, digitalna stvarnost, javno znanje, istina, obavijest, znanje

Uvod: informacijsko društvo kao postulat

U medijima, tj. u dnevnom i ideološkom diskursu, agresivno se nameću teze da živimo u informacijskom dobu, da je obavijest ključni potencijal socijalnog, gospodarskog i tehnološkog razvoja, da nema napretka bez primjene informacijskih tehnologija u svim sferama ljudske djelatnosti, da je primjena ICT dovela do globalizacije, da onaj tko ima obavijesti (a ne više nužno sirovine, rad ili energiju) ima moć i može osigurati hegemoniju (ili barem dominaciju u svojem području djelatnosti), te da je konačni cilj socijalnog i kulturnog razvitka stvaranje informacijskog društva, odnosno društva znanja.

Na početku 21. stoljeća većina zemalja u svijetu žele definirati svoju “nacionalnu informacijsku politiku” kako bi ostvarili “društvo znanja”, tj. društvo koje svoj razvoj temelji na znanju i po mjeri znanja. Informacijska ekonomija, in-

formacijsko-komunikacijska tehnologija (ICT), odnosno obavijest, postala je globalna pokretačka sila razvoja. Pod konac 20. stoljeća takva gledišta svjedoče konvencije i povelje međunarodnih organizacija, i većine nacionalnih zakona demokratskih zemalja, jer obavijest definiraju kao razvojni potencijal koji mora biti svima dostupan, te se pravo na pristup informacijama smatra jednim od novih temeljnih ljudskih prava u demokratskim društvima.

Ovakve teze prihvaćaju i teoretici i praktičari informacijske znanosti, najčešće kao premise od kojih polaze, a rijetko kao predmet kritičkih rasprava. Razlozi tome mogu biti brojni, no za naše razmatranje važne su implikacije teze da teoretici informacijske znanosti prihvaćaju informacijsko društvo kao zadaću, a praktičari pridonose uspostavi informacijskog društva, odnosno društva znanja. Takvo polazište s jedne strane implicitno osigurava informacijskoj znanosti status društvene znanosti¹, a s druge takvo je stajalište vrlo profitabilno jer informacijskim projektima osigurava prioritete u nacionalnim, regionalnim i globalnim razvojnim planovima.

Pitanje odgovornosti

Pedesetak godina od svog nastanka informacijska znanost ne treba se više brinuti ni za svoj akademski a ni za socijalni status. Ona zato mora postaviti pitanja o svojim mogućnostima i zadaćama i potražiti odgovore koji će joj osigurati vjerodostojnost i budućnost. Naime, osim svojih pozitivnih strana, informatizacija i globalizacija već danas pokazuju i svoje tamne strane. Informacija nije samo čimbenik razvoja i blagostanja; ona je dobila i niz novih neželjenih atributa i primjena. Obavijest je postala oružje (M. Y. Whitehead, 1997); informacijski prostor postao je bojišnica na kojoj se vode informacijski ratovi prema novim doktrinama (Edward Waltz, 1998; Field Manual No. 3-13); korporacije, države i međunarodne organizacije razvijaju informacijske strategije kako bi sebi osigurali hegemoniju i dominaciju u svijetu (Jim Winters, John Giffin, 1997); informacijske mreže postale su sredstvo i prostor potpuno nove forme informacijskog rata: mrežnog rata (*netwar*)².

Stvaranjem globalnog informacijskog prostora (*cyberspace-a*) 1990-ih, događaju se radikalne promjene predmeta obavijesti ali i predmeta javnoga znanja. Informacijski rat postaje dominantni oblik za ostvarivanje nacionalnih, gospodarskih, političkih, kulturnih, itd. interesa, s ciljem da se na protivničkoj strani

---

¹ To slijedi iz definicije društvene znanosti: "Social Science – any discipline or branch of science that deals with human behaviour in its social and cultural aspects" (Encyclopaedia Britannica: Social Science).

² "Netwar is an emerging mode of conflict in which the protagonists – ranging from terrorist and criminal organizations on the dark side, to militant social activists on the bright side – use network forms of organization, doctrine, strategy, and technology attuned to the information age" (John Arquilla, David F. Ronfeldt, ed. 2001).

osigura dominacija vlastitih informacija, kako bi se protivnik prisilio da donosi odluke koje nisu u njegovu interesu (M. Tuđman, 2007a).

Već se iz ovih nekoliko naznaka da naslutiti kako se u informacijskom prostoru što ga oblikuju internet i nove informacijske tehnologije, ne oblikuje korpus objektivnog i istinitog znanja; postojeći komunikacijske mreže nemaju zadaću organizacije i prijenosa istinitih informacija, već je njihova zadaća osigurati u javnosti dominaciju određenih informacija; odnosno, u informacijskom prostoru ne postoje mehanizmi kontrole javnoga znanja prema kriteriju istine i objektivnosti (M. Tuđman, 2007b).

Ako su gornje naznake točne, onda su opovrgnute i poništene početne i temeljne postavke informacijske znanosti o istinitom i objektivnom znanju kao predmetu njezina bavljenja³.

S pravom se možemo zapitati tko je odgovoran za uvjerenja o informacijskom društvu⁴ kao panaceji i mitu? Preciznije, može li informacijska znanost nekritički preuzeti takva stajališta i ugraditi ih u polazišta svoje znanstvene paradigme, te samim time preuzeti odgovornost i za sve neželjene i neplanirane posljedice u stvaranju informacijskog društva?

Može li informacijska znanost bez preuzimanja odgovornosti za svoj doprinos istraživanju i svijetlih i tamnih strana razvoja informacijskog društva biti društvena znanost? Ako želi biti društvena znanost, onda informacijska znanost mora smoći snage i odgovornosti upisati i opisati svoj doprinos moralnom, umnom i duhovnom razvoju društvene zajednice, doprinos koji se neće mjeriti tek tehničkim i kvantitativnim pokazateljima (primjene ICT).

Osobno sam uvjerenja da je informacijska znanost društvena znanost, te da je njezin predmet interesa i bavljenja organizacija i razmjena znanja. Međutim, svjedoci smo dekonstrukcije temeljnih postavki paradigme informacijske znanosti, kao i njezina predmeta. Informacije su sve manje istinite i objektivne, a sve češće pogrešne, neistinite i lažne. Korisnici su prema toj činjenici ostali ravnodušni jer su informacije izgubile značenje, a traži se prvenstveno njihov smisao. Korisnicima su na raspolaganju ogromne količine informacija, ali do znanja teško da mogu doći. Znanje nije više cilj po sebi. Ono postoji ako je isplativo, proizvodi se ako je unosno.

---

³ Naime, od samog svog početka teoretičari informacijske znanosti često su se pozivali na tezu Johna Zimana "znanost je javno znanje"; štoviše ruski su autori (Mihajlov, Giljarevski) definirali informacijsku znanost kao znanost o znanstvenim informacijama. B. Težak vjerovao je da prvenstveno fundamentalne znanosti stvaraju istinite i objektivne informacije koje moraju činiti jezgru javnoga znanja. Istinito i objektivno javno znanje tvrdi B. Težak pretpostavka je slobodnog, javnog i odgovornog djelovanja (vidi M. Tuđman, 2007b).

⁴ Sociološke, filozofske i političke postavke su poznate (vidi na primjer F. Webster ili UNESCO, 2003.). Ovdje postavljamo pitanje o teorijskom i epistemološkom utemeljenju informacijskog društva u području informacijske znanosti.

Informacijska je znanost sredinom 20. stoljeća, poput drugih znanosti, težila biti objektivna znanost: utvrditi istinu i zakonitosti organizacije i razmjene znanja u realnom svijetu. Međutim, informacijska znanost u 21. stoljeću ne bavi se više realnim svijetom. Njezino je područje bavljenja *cyberspace*: digitalni svijet u kojem su temeljne kategorije "objektivnog" svijeta iščezle. U digitalnom svijetu eliminirani su kako "vrijeme i prostor", tako i "tijelo i stvari", a ostale su samo znamenke i riječi (R. Capurro). Objektivni svijet odmetnuo se u digitalni svijet (ili prema Baudrillardu u hiperrealnost⁵) a informacijska znanost još uvijek koristi kategorijalni aparat o "objektivnom" svijetu iz sredine 20. stoljeća.

Do sada se informacijska znanost samo pozivala na informacijsko društvo⁶ kako bi osigurala sebi status suvremene i lukrativne znanosti. U zbilji ona nije kontrolirala rast i razvoj digitalne stvarnosti. Ona je bila tek alatka u stvaranju informacijskih mreža, *cyberspace-a*, sama bez znanja o tome kuda je krenula i odgovornosti za to kamo će stići.

Ako se želi baviti istraživanjima i organizacijom različitih korpusa znanja (njihovim ustrojem, arhitekturom, organizacijom, razmjenom, itd.), informacijska znanost mora preispitati dosadašnja filozofska, socijalna i teorijska polazišta svoje zastarjele znanstvene paradigme.

Entuzijazam javnog i ideološkog diskursa o ulozi i ciljevima informacijskog društva treba zamijeniti kritički stav o "virtualnoj stvarnosti" kao području informacijske znanosti te o njezinu predmetu kao digitalnom objektu. Iako smo pod pritiskom javnog entuzijazma o svemoći informacija, bilo bi poželjno suočiti se s posljedicama činjenice da se "stvarnost nepovratno strukturira oko informatičke i virtualne mreže", i priznati da je informacijska znanost vrlo malo, ili gotovo ništa, pridonijela utvrđivanju istine o toj "virtualnoj stvarnosti" – iako je u veliko pomogla njezinu oblikovanju.

Nekoliko teza o fragmentaciji i dekonstrukciji znanja

Želimo postaviti tek nekoliko pitanja za koja niti nemamo, niti zagovaramo cjelovite odgovore. Namjera nam je tek s nekoliko fragmenata započeti dijalog o (re)definiranju predmeta i područja informacijske znanosti. Takav zahtjev postavila je nova digitalna stvarnost: ako tim zahtjevima teorija informacijske znanosti ne odgovori, informacijska znanost će zastarjeti, svest će se tek na uslužnu djelatnost, na struku bez teorije i kao znanost će nestati.

---

⁵ "Na djelu je i urušavanje stvarnosti u hiperrealizam, u brižno podvostručavanje stvarnosti..." (Baudrillard, str. 101), odnosno kako Rade Kalanj piše u predgovoru iste knjige "Novi, a to za Baudrilliarda znači postmoderni način mišljenja moguć je jedino ako shvatimo da se stvarnost nepovratno strukturira oko informatičke i virtualne mreže, oko poretka simulakra koji apsorbira cijelu socijalnu sferu i očituje se kao njezina simulirana hiperrealnost" (str. xxv).

⁶ Virtualna stvarnost, *cyberpace*, društvo znanja, itd. samo su sinonimi podjednake nepreciznosti u opisu željenog područja bavljenja informacijske znanost.

Postulat objektivnosti

- Jedini a priori postulat za znanost je objektivnost. Znanost se organizira, i za svoje opravdanje traži “neku stvarnu, ‘objektivnu’ referencu, u stvarnom procesu” (Baudrillard, str. 84-85). “Objektivna” referenca je ono o čemu znanost izvješćuje, i ta je referenca njoj zadana. Digitalna stvarnost nova je referenca informacijske znanosti.

Kognitivna hijerarhija

- Tradicionalna je postavka da su obavijesti prikaz pojava, podataka ili događaja. Objektivnost i istinitost obavijesti ovisi o preciznosti prikaza sadržaja obavijesti u realnom svijetu. Sadržaj obavijesti “proizvod” je kognitivnih procesa: spoznaje, prosudbe i razumijevanja. Kognitivna hijerarhija (od podatka, obavijesti do znanja) upućuje samo na jednu dimenziju obavijesti: njezin sadržaj, a sadržaj je određen “stvarnošću”. Prikaz sadržaja obavijesti određuje logika kognitivne funkcije kako bi se obavijest mogla koristiti kao istinit podatak i objektivna činjenica.

Obavijest bez referencije

- U digitalnom svijetu došlo je do reza između forme obavijesti i sadržaja obavijesti⁷. U semiotičkoj terminologiji: označitelj referira na označeno (sadržaj misli) i na referenta (neki objekt u stvarnosti; referent i označeno zajedno čine sadržaj znaka/obavijesti). U digitalnom svijetu dolazi do redukcije: moguće je povući znak jednakosti između obavijesti i objekta obavijesti⁸. Obavijesti više ne prikazuju sadržaj nekog objekta u realnom svijetu. One same su objekti u digitalnom svijetu; objekti koji nemaju nikakvu referencijalnost, jer nisu više ekvivalent koji predstavlja objekt u nekom drugom svijetu. To ima za posljedicu da su obavijesti izgubile značenje: sadržaj predstavljanja. Zato informacije više ne određuje kognitivna funkcija. Značenje, činjenična vrijednost, istinitost ili lažnost, objektivnost – postali su irelevantni atributi obavijesti. U komunikaciji obavijest ima vrijednost samo ako se može razmijeniti s drugim podacima unutar komunikacijskog sustava, samo ako ima smisao. Komunikacijski sustavi ne vode brigu o činjeničnoj vrijednosti (istini) obavijesti. Zato zadaća komunikacijskih sustava nije razmjena istinitih, već korisnih (relevantnih) obavijesti.

Strukture bez pamćenja

---

⁷ Ili u drugoj terminologiji nestala je razlika između podatka (znaka) i “stvarnog” referenta.

⁸ PIN, ili lozinka nisu prikaz nekog objekta u stvarnosti nego su stvarni objekti koji funkcioniraju u “objektivnom” svijetu. Takve obavijesti (znakovi) nisu supstitut stvarnosti – oni postaju i jesu stvarnost.

- Obavijesti su na pola puta između podataka i znanja. Obavijesti su rezultat procesuiranja podataka formalnim jezicima. Što je sustav obrade sofisticiraniji to je privid da se obavijest izjednačila sa znanjem veći. Proizvodi baza podataka, informacijskih sustava, operacijskih sustava, OLAP-a, itd., ostat će tek jedna od vrsta obavijesti. Ma kako složeni procesi računalne obrade "proizvodili" obavijest, ona time neće postati znanje. Može biti samo ono što jest: proizvod formalnih jezika a ne kognitivne funkcije.
- Prirodni jezik kojim se prenose obavijesti već podrazumijeva povijest: različita iskustva što ga pošiljalatelj i primatelj imaju u komunikaciji. Upravo zato što se presijecaju "jezični prostori" pošiljalatelja i primatelja, postoji komunikacijska napetost i interes za komunikacijom (J. Lotman, 1998, str. 10).
- U slučaju kada ne bi bilo presijecanja (zbog različitih jezika, ili nepostojanja zajedničkog iskustva, tj. pamćenja) komunikacija bi bila nemoguća. U slučaju potpune identičnosti iskustava pošiljalatelja i primatelja komunikacija bi bila bez sadržaja.
- Formalni jezici ne podrazumijevaju povijest, oni su "strukture bez pamćenja". Razlika između kôda i jezika jest u tome što kôd ne podrazumijeva povijest, a jezik je kôd plus povijest (J. Lotman, 1998, str. 9-10)⁹.
- Jedan od ključnih razloga zašto arhivistika i muzeologija "kasne" s digitalizacijom svoje građe nije samo "tehničke" prirode. Nerješivi je problem što povijesno, socijalno i kulturno pamćenje arhivalija i muzejskih eksponata postaje predmetom obrade "strukture bez pamćenja". Povijest, socijalno i kulturno pamćenje, su balast, smetnja i neprilika u digitalnom svijetu u kojem su nepoznati i u kojem su eliminirani kako "vrijeme i prostor", tako i "tijelo i stvari" (R. Capurro, isto). Zato ne iznenađuje činjenica što u ne-povijesnom digitalnom prostoru najbolju prođu imaju oni arhivski i muzeološki projekti koji su u funkciji industrije turizma, promidžbe i zabave.

Hiperrealnost/cyberspace nova objektivna stvarnost

- Dominacija digitalne stvarnosti i digitalnih posrednika ima za posljedicu "odvajanje riječi od realnosti" (J. Lotman, 1998., str. 155). Posljedica toga je da je čovjek postao ovisan o informacijama. Čovjek više nema neposredno iskustvo o pojavama i činjenicama, ne može neposredno iskusiti realnost, došlo je do vremenskog i prostornog "odvajanje riječi od realnosti", i ljudi svoj život, odluke i ponašanja organiziraju na temelju

---

⁹ I zato umjetni jezici garantiraju visok stupanj identičnosti. Ako pošiljalatelj i primatelj koriste isti kôd, oba bez pamćenja, komunikacija će biti idealna ali bez sadržaja, jer jedan drugome neće imati što reći. Zapravo komunikacija će biti svedena na niz instrukcija.

onoga što čuju i vide u medijima. “Prikaz realnosti zato postaje njihova realnost, koja se doživljava kao točnija i pouzdanija nego realnost sama” (J. J. Britz). Informacijski objekti postaju realna stvarnost. U krajnjem slučaju posjedovanje obavijesti o digitalnom objektu implicira i posjedovanje tog digitalnog objekta. Tamo gdje nije moguće povući razliku između prikaza objekta i samog objekta stvarnost se može mijenjati i manipulirati pomoću podataka/obavijesti¹⁰. Digitalna stvarnost jest stvarnost: nije fikcija, niti je “virtualna” stvarnost.

- “Na djelu je i urušavanje stvarnosti u hiperrealizam, u brižno podvostručavanje stvarnosti...” veli Baudrillard¹¹. “I sama definicija stvarnosti glasi: ono čemu je moguće dati istovjetnu reprodukciju. Ona je suvremenica znanosti, koja tvrdi da je neki proces moguće u cijelosti reproducirati u određenim okolnostima... Na kraju tog procesa reproduktivnosti, stvarno nije samo ono što može biti reproducirano, nego ono što je uvijek već reproducirano. Hiperrealno.¹²“

Javno znanje: društvena kontrola i nadzor

- Korpus javnoga znanja nije se razvijao prema viziji što su je zagovarali utemeljitelji informacijske znanosti: kao korpus istinitog i objektivnog znanstvenog znanja. Korpus javnog znanja u *cyberspaceu* organizira se na novi način: javno je znanje ono što je stvoreno, razmijenjeno, djelatno *samo* u javnosti – samo ako sudjeluje, ako ima učinka u javnoj sferi. Odnosno, javno znanje stvaraju i razmjenjuju ljudi koji se sukobljavaju i bespoštedno bore za svoje interesa.
- Predrasuda je da masmediji ili internet (kao forma javnog znanja) imaju zadaću istinitog i objektivnog informiranja. Njihova je temeljna zadaća društvena kontrola i nadzor, te prisilna socijalizacija kako bi se masa podčinila vladajućim vrijednostima i vladajućim elitama.
- Javno znanje nije objektivno i istinito znanje.

Umjesto zaključka

Utemeljitelji informacijske znanosti polazili su od postavke da njezino područje bavljenja, poput predmeta drugih znanosti, treba biti objektivno i istinito znanje;

---

¹⁰ J. J. Blitz navodi da je “intelektualno vlasništvo” dobar primjer kako ne postoji razlika između prikaza objekta i samog objekta, odnosno da je tada moguće povući znak jednakosti između posjedovanja obavijesti i objekta obavijesti. Posjedovanje PIN-a, zaporke ili novca može poslužiti kao primjer da je moguće izvršiti neku operaciju ili financijsku transakciju bez da se stvarno transferira sam novac. Digitalizacija bankarstva omogućava globalizaciju svjetskog gospodarstva (J. J. Britz)

¹¹ J. Baudrillard, 2001., str. 101.

¹² J. Baudrillard, 2001., str. 104.

i to kako sam predmet istraživanja (tj. informacije i znanje) tako i spoznaje do kojih informacijska znanost dolazi. Takvo mišljenje imalo je dugu tradiciju koja se proteže od antičke filozofije, do humanizma i prosvjetiteljstva. Antički su filozofi gledali na istinu kao na normalno stanje svijesti, a "sve drugo moglo je biti samo poremećenost", odstupanje od norme i nešto nastrano¹³. Humanistički je svjetonazor da čovjek može spoznati nove istine, i da samo pomoću istine može spoznati red u kozmosu, stvoriti jedan smisleni svijet u kojem su istina i dobro ključne vrijednosti.

Utemeljitelji informacijske znanosti baštinici su one tradicije mišljenja u kojoj je središnji ideal bila znanost jer se pomoću nje može uspostaviti jedinstvo istine, istine koja je zajednička, razumljiva i dokaziva svima. Oni su vjerovali u znanost i znanstvenu istinu na tragu Hegela koji je smatrao da je istina mjera svih stvari i da istina mora biti suverena i nezavisna.

Konačno, to je ona tradicija mišljenja koja je uvjerenja da u kozmosu i prirodi postoje univerzalni zakoni koje treba otkriti i utvrditi kako bi se kontrolirale prirodne sile; da se i društvo i povijest (subjektivni svijet) kreću i razvijaju po zakonitostima koje spoznajemo onda kada poznamo njihov uzrok, a razumijemo onda kada poznamo njihov razlog. U tradiciji je tog uvjerenja da se na tako spoznatoj istini temelji moralni napredak, pravednost institucija i sreća ljudi.

Danas je takvo mišljenje zastarjelo: metafizičko poimanje istine ("bitak je istina" – "verum est ens") doživjelo je slom početkom novoga vijeka kada novovjeki duh postulira maksimu "Verbum quia factum": istinito je i spoznatljivo samo ono što smo sami učinili. Tu maksimu, koja je upućivala čovjeka na povijest kao mjesto istine, od 19. stoljeća sve više potiskuje mišljenje tehnike, kada "dolazi do primata onoga što se može učiniti pred onim što je učinjeno"¹⁴.

Postmoderni mišljenje navodi na novo poimanje istine. Pod konac 20. i početkom 21. stoljeća posebno je za informacijsku znanost važno razumjeti novu prirodu istine koju treba otkriti i razumjeti, jer čovjek u svijetu globalizacije gradi svoju egzistenciju u novom, digitalnom okruženju. Ta je egzistencija neminovna, ali se gradi na dvojabama i sumnjama, jer nema čvrstog kriterija za novo određenje istine. Ako ne znamo što je istina, kako možemo znati što je dobro i što je pravedno u tom novom digitalnom svijetu?

Za sada odgovore možemo tražiti na tragu izloženih fragmenata i polazeći od negativnih određenja. Digitalni svijet je realnost a ne pitanje izbora. Digitalni svijet nije u vlasti čovjeka, onoga što on čini, kao što je to bilo u slučaju tehnike i tehničkog mišljenja.

Digitalni svijet jest projekt, simulacija i reprodukcija. Kontrolu nad tim svijetom nema čovjek. Čovjek je tek korisnik/potrošač simulakra koji ima svoju autonomnu logiku. Objektivnost u tom svijetu nema referenciju u nekom "realnom" svijetu. Istina je tek sporedni atribut projekta i simulacije. Istina u digital-

---

¹³ Jeremy Campbell, 2005., str. 73.

¹⁴ Vidi raspravu o filozofskom poimanju istine J. Ratzinger, 1972., str. 34-45.

nom svijetu je planska veličina. Ona ne referira na neki sadržaj, te nije više presudni kriterij vrednovanja digitalnog svijeta.

Počinja radikalna vlast digitalnog svijeta, a čovjek u njemu nema uporišta u kojem bi se osjećao sigurnim i zaštićenim. Na djelu je proces prevrednovanja univerzalnih vrednota po kojima se čovjek ravnao u 20. stoljeću: ljudska prava, sloboda, kultura i demokracija. Čovjek je suočen s radikalno novim vrijednostima globalizacije koje određuju njegovu egzistenciju: tehnologija, tržište, turizam i informacija. Suvremeni čovjek danas živi u tom procjepu: čini se da su globalne vrijednosti ireverzibilne, dok su univerzalne na odlasku (J. Baudrillard, 2003.)

I informacijska je znanost zapela u tom procjepu između univerzalnih i globalnih vrijednosti. Ako bude inzistirala na istini kao univerzalnoj vrijednosti, bit će zastarjela znanost, a ako se opredijeli za globalne vrijednosti neće biti društvena znanost relevantna za moralnu i duhovnu sudbinu čovjeka i društvene zajednice.

Literatura

- Arquilla, John; Ronfeldt, David F. ed.. Networks and Netwars: The Future of Terror, Crime, and Militancy. National Defence Research Institute, RAND, 2001.
- Baudrillard, Jean. Simulacija i zbilja. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk, 2001.
- Baudrillard, Jean. The Violence of the Global. 2003. URL: <http://www.ctheory.net/articles.aspx?id=385> (18. rujna 2007).
- Britz, J. J. Access to Information: The ethical challenges of the information era . // In: *The ethics of electronic information in the twenty first century*. Ed. Lester Pourciau, str. 9-29.. West Lafayette: Purdue University Press, 1999.
- Campbell, Jeremy. Lažljivčeva priča. Historija neistine, Beograd: Knjižara Krug, 2005.
- Capurro, Rafael. Beyond the Digital. // Paper presented at the International Festival for Film Video and Media Symposium (VIPER 99), "Cut & Copy," Lucerne (Switzerland), 29-30 listopada 1999. (<http://www.capurro.de/home-eng.html>), (18. rujna 2007).
- Encyclopaedia Britannica. Social Science. // Encyclopaedia Britannica 2004. Deluxe Edition CD. Field Manual br. 3-13. Information Operations: Doctrine, Tactics, Techniques, and Procedures. Washington DC: Headquarters Department of the Army. 28 studenog 2003. (<http://www.us.army.mil>)
- Lotman, Jurij M. Kultura i eksplozija. Zagreb: Alfa, 1998.
- Ratzinger, Joseph. Uvod u kršćanstvo. Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 1972.
- Tuđman, Miroslav. Information Warfare and Public Knowledge. *ACIPSS – Journal for Intelligence, Propaganda and Security Studies* 1, br 1/2007a, str. 81-94.
- Tuđman, Miroslav. Profesor dr. Božo Težak i razvoj informacijske znanosti. // Ur: Đurđica Težak i sur. *Profesor Božo Težak, lučonoša znanosti*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2007b, str. 257-271.
- UNESCO. Cultural and Linguistic Diversity in the Information Society. Paris: Unesco, 2003.
- Waltz, Edward. Information Warfare. Principles and Operations. Boston – London: Artech House, 1998.
- Webster, Frank. Theories of the information society. New York: Roudledge, 1995.
- Whitehead, Maj Yulin; USAF. Information as a Weapon. Reality versus Promises. *Airpower Journal*, jesen 1997, str. 41-54.
- Winters, Jim; Giffin, John. Information Dominance vs. Information Superiority, (1. travnja 1997), <http://www.iwar.org.uk/iwar/resources/info-dominance/issue-paper.htm> (27. travnja 2007).